

***Wdrażanie zaleceń poradni
dotyczących specyficznych
trudności w uczeniu się - w
codziennej pracy dydaktycznej
z uczniem z dysleksją i
dyskalkulią.***

*Dostosowanie wymagań i
indywidualizacja pracy z uczniem o
specjalnych potrzebach edukacyjnych.*

Przekazywanie informacji, opinii, orzeczeń....

- ▶ *na badanie dziecka w Poradni zgłasza rodzic (pisemny wniosek na badanie),*
- ▶ *o wydanie opinii/orzeczeń wnioskuje rodzic lub szkoła i rodzic (ścieżka zindywidualizowana)*
- ▶ *przekazanie informacji z badań, opinii, orzeczeń dla placówki - dobrowolne.*

Etap przedszkolny

Opinia o objęciu dziecka pomocą psychologiczno – pedagogiczną ze względu na dysharmonie rozwojowe i deficyty percepcyjno – motoryczne:

- ▶ wskazania do pracy z dzieckiem w grupie przedszkolnej,
- ▶ zalecenia o objęciu pomocą specjalistyczną ukierunkowaną na usprawnianie zaburzonych funkcji,
- ▶ wskazania do dalszej obserwacji i ewentualnie badań kontrolnych.

Etap wczesnoszkolny

- 1. **Opinia** o objęciu ucznia pomocą psychologiczno – pedagogiczną ze względu na dysharmonie rozwojowe i deficyty percepcyjno – motoryczne.*
- 2. **Opinia** w sprawie dostosowania wymagań ucznia, u którego diagnozujemy ryzyko dysleksji i/lub ryzyka dyskalkulii (zaburzeń matematycznych):
  - wskazania do pracy z uczniem z ryzyka dysleksji i/lub ryzyka dyskalkulii,*
  - zalecenia o objęciu pomocą specjalistyczną ukierunkowaną na usprawnianie zaburzonych funkcji współuczestniczących w pisaniu, czytaniu, liczeniu,*
  - wskazania do dalszej obserwacji i ewentualnie badań kontrolnych na kolejnym etapie edukacyjnym.**

Wczesna diagnoza.....

- *szansa na pełen rozwój,*
  - *szansa na specjalistyczną pomoc,*
  - *szansa na maksymalne wykorzystanie potencjału i możliwości rozwojowych,*
  - *szansa na dostosowanie wymagań i właściwą indywidualizację pracy,*
  - *ograniczenie niekorzystnych skutków związanych z niepowodzeniami szkolnymi.*
-

Klasy IV–VIII – pierwsza diagnoza

Rodzaj wydanej opinii– *Opinia o objęciu ucznia pomocą psychologiczno pedagogiczną, u którego diagnozujemy deficyty percepcyjno – motoryczne, wskazujemy na zaburzenia funkcji mających wpływ na usprawnienie technik szkolnych (symptomy specyficznych trudności w nauce).*

- ❑ wskazanie do intensywnej pracy korekcyjno – kompensacyjnej i ćwiczeń ortograficznych (w tym opanowanie zasad pisowni polskiej),
- ❑ badania kontrolne po podjęciu pracy nad problemem (zwykle określony czas w zaleceniach dla rodziców).

Klasy IV–VIII – po badaniach kontrolnych

Rodzaj wydanej opinii – w sprawie specyficznych trudności w nauce:

- ▶ ***Dysleksja rozwojowa oraz dysleksja rozwojowa głęboka postać,***
- ▶ ***Dysortografia***
- ▶ ***Dysgrafia***
- ▶ ***Dyskalkulia rozwojowa***
- ▶ ***Zaburzenia mieszane***

Opinia wydana na tym etapie uwzględnia dostosowania na egzaminach zewnętrznych.

Etap ponadpodstawowy.

Pierwsza diagnoza – poparta opinią Rady Pedagogicznej szkoły ze wskazaniem na widoczny problem w usprawnieniu technik szkolnych (rodzaj opinii – w sprawie specyficznych trudności w uczeniu się).

Diagnoza specyficznych trudności w uczeniu się, postawiona na etapie klas IV–VIII pozostaje aktualna.

Etap ponadpodstawowy.

Wskazania do badań kontrolnych:

- ❖ *narastające trudności w sprostitaniu stawianym uczniowi wymaganiom, inne niż specyficzne,*
- ❖ *oczekiwanie aktualnych zaleceń do pracy z uczniem,*
- ❖ *zaburzenia w funkcjonowaniu emocjonalno – społecznym, fobia szkolna, inne,*
- ❖ *inne obserwowane trudności, które pojawiły się na tym etapie edukacyjnym.*

***Jak wdrażać zalecenia poradni dotyczące
specyficznych trudności w uczeniu się - w
codziennej pracy dydaktycznej z uczniem z
dysleksją i dyskalkulią?***

Dostosowanie wymagań i indywidualizacja pracy.

Rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych.

Na podstawie orzeczeń i opinii Poradni psychologiczno-pedagogicznej nauczyciel jest obowiązany:

- ▶ ***indywidualizować pracę*** z uczniem na obowiązkowych i dodatkowych zajęciach edukacyjnych, odpowiednio do potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych.
- ▶ ***dostosować wymagania*** do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia.

Indywidualizacja dotyczy bezpośrednio pracy na lekcji:

- ❑ *stosowanie wolniejszego tempa dyktowania,*
- ❑ *podchodzenie do ucznia w czasie samodzielnej pracy,*
- ❑ *ukierunkowanie wypowiedzi ustnych,*
- ❑ *dłuższe oczekiwanie na odpowiedź,*
- ❑ *akcentowanie ważnych informacji do zapamiętania i zapisania.*

Dostosowanie wymagań do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe lub specyficzne trudności w nauce, uniemożliwiające sprostanie stawianym wymaganiom.

Dostosowanie powinno dotyczyć metod, form i stosowanych środków dydaktycznych.

Uczeń posiadający opinię ze wskazaniem na konieczność indywidualizacji i dostosowania wymagań:

- ❑ ***Dotyczy uczniów ze specyficznymi trudnościami w nauce (dysleksja rozwojowa, dysortografia, dysgrafia, dyskalkulia, dysleksja rozwojowa głęboka postać),***
- ❑ ***Dotyczy uczniów o niższym niż przeciętny poziomie rozwoju intelektualnego,***
- ❑ ***Dotyczy uczniów szczególnie uzdolnionych (opinia i indywidualnym toku nauczania przedmiotu),***
- ❑ ***Dotyczy uczniów przewlekle chorych (którzy nie posiadają orzeczenia),***
- ❑ ***Ze względu na specyfikę funkcjonowania układu nerwowego, np. uczniowie z ADHD, z problemami emocjonalnymi,***
- ❑ ***Ze względu na deficyty percepcyjno – motoryczne i dysharmonie rozwojowe.***

Wybrane przypadki....

Okres przedszkolny – nieharmonijny rozwój procesów poznawczych, deficyty percepcyjno – motoryczne.

Dzieci na etapie klas I-III - ryzyko specyficznych trudności w nauce.

Wybrane przypadki....

Uczniowie ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się:

- ▶ *Dysleksja rozwojowa,*
- ▶ *Dysleksja rozwojowa głęboka postać,*
- ▶ *Dysortografia*
- ▶ *Dysgrafia*
- ▶ *Dyskalkulia rozwojowa*

Głębokość zaburzeń i rodzaj zaburzonych funkcji.

Dostosowanie – zależy od zdiagnozowanego problemu oraz rodzaju i głębokości zaburzonych funkcji.

W stanowisku poradni znajduje się:

- *postawiona diagnoza*
- *wyjaśnienie podłoża stwierdzonych zaburzeń i ograniczeń rozwojowych*
- *wskazanie na czynniki utrudniające funkcjonowanie szkolne i społeczno – emocjonalne ucznia.*

Z tego wyniku zakres dostosowań.

Ważne sformułowania - wybrane wyrażenia i zwroty:

Zaburzenia funkcji słuchowo- językowych:

- ✓ *Pamięć słuchowa bezpośrednia
(świeża),*
- ✓ *Operacyjna pamięć słuchowa,*
- ✓ *Słuchowe różnicowanie głosek
(wysłuchiwanie głosek),*
- ✓ *Analiza i synteza fonemowa
(słuchowa),*

Pamięć słuchowa bezpośrednia:

- *znacznie zaburza uczenie się, zapamiętywanie*
- *zależna od koncentracji uwagi na treściach słuchowych,*
- *utrudnia korzystanie z treści wykładowych,*
- *ma wpływ na zapamiętanie dłuższych podanych ustnie poleceń i zdań,*
- *utrudnia trwałe zapamiętanie tabliczki mnożenia (konieczne częste powtórki, pomoce wizualne, wykorzystanie innych technik zapamiętywania tabliczki mnożenia np. pal e).*

Operacyjna pamięć słuchowa

Zaburzenia w obszarze pamięci słuchowej utrudniają/ uniemożliwiają:

- *wykonywanie w pamięci różnych operacji ,*
- *przetwarzanie informacji słuchowych bez zapisywania,*
- *słuchowe uczenie się na wszystkich przedmiotach,*
- *zapamiętywanie słówek z języka obcego,*
- *odstuchiwanie z płyty tekstów w języku obcym.*

Funkcje wzrokowo-przestrzenne i wzrokowo-ruchowe

Zaburzenia w obszarze:

- *pamięci wzrokowej* – *utrudnia utrwalanie obrazów graficznych wyrazów (ortografia), zapamiętywanie wzrokowe,*
- *koordynacji wzrokowo-ruchowej (kontrola oka nad ręką)* – *utrudnia wykonywanie precyzyjnych ruchów podczas rysowania i pisanie,*
- *percepcji wzrokowej (utrudniają spostrzeganie wzrokowe, porównywanie i różnicowanie elementów wzrokowych).*

Zaburzenia integracji...

Zaburzenia procesów integracji wzrokowo – słuchowej – co utrudnia szybkie i sprawne przypominanie słów, werbalizowanie swoich myśli, wymaga wydłużenia czasu potrzebnego uczniowi na wypowiedzenie się w formie ustnej.

Inne zaburzenia i trudności utrudniające funkcjonowanie szkolne ucznia....

- ▶ *zaburzenia orientacji przestrzennej,*
  - ▶ *niski poziom sprawności grafomotorycznej*
  - ▶ *słaba koncentracja uwagi,*
  - ▶ *wolne tempo pracy,*
  - ▶ *niski poziom stosowania umiejętności w praktyce,*
  - ▶ *mała samodzielność w wykonywaniu zadań*
  - ▶ *trudności natury emocjonalno – motywacyjnej.*
-

Etap klas I-III – diagnoza ryzyka specyficznych trudności, dostosowanie i indywidualizacja dostosowana do stwierdzonego zaburzenia.

W stanowisku poradni znajduje się wyjaśnienie, jakie jest podłoże stwierdzonych zaburzeń i ograniczeń rozwojowych – z tego wynika zakres dostosowań.

*Etap klas I–III – diagnoza ryzyka dysleksji rozwojowej–
wdrażanie zaleceń zawartych w opinii.*

- ***nie wymagać głośnego czytania na forum klasy tekstów, których uczeń wcześniej nie wyćwiczył, do których sam się nie zgłasza,***
- ***nie stosować formy głośnego czytania jako formę ćwiczenia usprawniającego tą technikę szkolną,***
- ***dostosować kryteria oceniania prac pisemnych (opisowo, ze wskazaniem autokorekty),***

*Etap klas I–III – diagnoza ryzyka dysleksji rozwojowej–
wdrażanie zaleceń zawartych w opinii.*

- *stosować przepisywanie i pisanie z pamięci jako formę sprawdzania ,*
  - *wydłużyć czas potrzebny uczniowi na przeczytanie polecenia , w razie potrzeby samemu odczytać,*
  - *zadbać o prawidłowy chwyt przyboru do pisania ,*
  - *zachęcać do systematycznych ćwiczeń czytania i pisania.*
-

*Etap klas I–III – diagnoza ryzyka dysleksji rozwojowej–
wdrażanie zaleceń zawartych w opinii.*

*Na etapie I–III konieczna jest pomoc
specjalistyczna w postaci zajęć korekcyjno–
kompensacyjnych i lub logopedycznych.*

=====

*opinia w sprawie dostosowania wymagań do
indywidualnych potrzeb i możliwości
psychofizycznych ucznia*

=====

*Każdy przypadek należy rozpatrywać
indywidualnie.*

Diagnoza dysleksji rozwojowej- wdrażanie zaleceń zawartych w opinii.

Uwzględniać zdiagnozowane trudności na wszystkich przedmiotach:

- ❑ *wydłużać czas potrzebny uczniowi na samodzielną analizę treści,*
- ❑ *przeznaczać więcej czasu na wszelkie prace pisemne (np. przepisywanie z tablicy, uzupełnianie ćwiczeń, zadania kontrolne, testy, sprawdziany, pisanie ze słuchu itp.),*

Diagnoza dysleksji rozwojowej- wdrażanie zaleceń zawartych w opinii.

- ❑ *dać uczniowi czas na przygotowanie się do pisania dyktand poprzez podanie trudniejszych wyrazów, a nawet wybranych zdań i zwrotów (na języku polskim i języku obcym),*
- ❑ *podać jasne kryteria oceny prac pisemnych (wiedza, dobór argumentów, styl, kompozycja – podlegają ocenie, poprawność ortograficzna – opisowo, ze wskazaniem błędów i zaleceniem korekty),*

Diagnoza dysleksji rozwojowej- wdrażanie zaleceń zawartych w opinii.

- ❑ *w zakresie języka obcego - ważne jest, aby nie wyrywać do natychmiastowej odpowiedzi - dawać więcej czasu na zastanowienie się, przypomnienie słówek,*
- ❑ *wydłużyć uczniowi czas potrzebny na analizę treści przy samodzielnym cichym czytaniu,*
- ❑ *unikać głośnego czytania przy klasie, tekstów nowych, z którymi uczeń nie miał okazji się zapoznać, do których sam się nie zgłasza.*

*Diagnoza dysleksji rozwojowej- głęboka postać –
wdrażanie zaleceń zawartych w opinii.*

***Dostosowanie – zależy od zdiagnozowanego
problemu oraz rodzaju i głębokości
zaburzonych funkcji (każdy przypadek inny).***

- *zwolnienie z nauki drugiego języka obcego (na wniosek rodzica),*
- *uwzględnienie poważnych problemów z czytaniem i bardzo wolnego tempa pracy,*
- *korzystanie z audiobooków, filmów,*
- *ustne egzekwowanie wiedzy itp..*

Diagnoza dysgrafii- wdrażanie zaleceń zawartych w opinii.

Uwzględniać zdiagnozowane trudności na wszystkich przedmiotach (związane z trudnościami w odczytaniu samodzielnych wypowiedzi pisemnych ucznia):

- przeznaczać więcej czasu na wszelkie prace pisemne,*
- akcentować ważne informacje do zapisania i zapamiętania,*
- zachęcać ucznia do uzupełnienia notatek i do ukończenia rozpoczętego zadania,*

Diagnoza dysgrafii- wdrażanie zaleceń zawartych w opinii.

- *w przypadku trudności z odczytaniem samodzielnych wypowiedzi pisemnych, prosić ucznia o ich odczytanie (bezpośrednio po napisaniu),*
- *pozwolić na pisanie kontrolnych, dłuższych prac pisemnych w edytorze tekstu.*

Realizacja zaleceń poradni.....

>>>>>>>>>>>>>>>>>

***Na podstawie opinii w sprawie
specyficznych trudności w nauce –w
codziennej pracy dydaktycznej z
uczniem, u którego stwierdzono
zaburzenia matematyczne.***

*Dzieci z zaburzeniami
matematycznymi.....dyskalkulia rozwojowa.*

*To nie są braki programowe, ani luki w
opanowaniu treści programowych.*

*Dyskalkulia = „niemoc matematyczna”,
przekładająca się na wiele sfer życia i inne
przedmioty, gdzie umiejętność liczenia,
rozumienia wartości liczby, szacowania itp,
jest niezbędna.*

Ocena ryzyka dyskalkulii...

*Zgodnie z teorią Piageta czynniki
ryzyka dyskalkulii można wyodrębnić
dopiero w wieku 8–9 lat*

*(zakończenie podokresu wyobrażeń
przedoperacyjnych i wkroczenie w okres
rozumowania na poziomie konkretnym).*

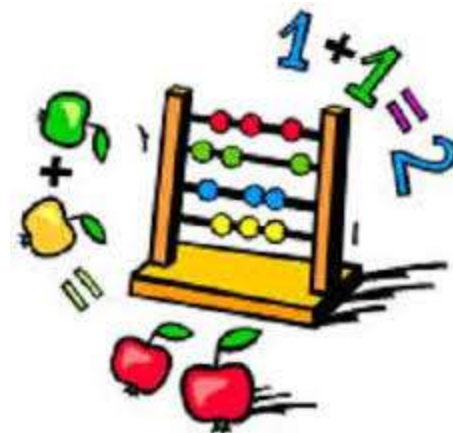
Dyskalkulia rozwojowa to zaburzenie liczenia spowodowane nieprawidłowym funkcjonowaniem mózgu w obszarach związanych z matematyką.

*(badania funkcjonalnym rezonansem magnetycznym –
mniejsza aktywność mózgu w obszarze odpowiedzialnym
za dokonywanie obliczeń matematycznych – bruzda
ciemieniowa)*

Warunki rozpoznania dyskalkulii i ryzyka dyskalkulii

- *rozpoznanie deficytów poznawczych warunkujących trudności i zaburzenia zdolności matematycznych,*
- *prawidłowy rozwój intelektualny*
- *sprzyjające warunki edukacyjne*

Grupy dzieci ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się matematyki

- *Dzieci z dysleksją i trudnościami w matematyce jako efekt uboczny dysleksji.*
- *Dyskalkulia „izolowana” – dzieci z dyskalkulią – izolowana postać. (ICD 10 – F 81.2)*
- *Mieszane zaburzenia umiejętności szkolnych (ICD 10 – F 81.3) – dzieci z dysleksją i dyskalkulią uwarunkowaną neurobiologicznie.*

DSM 5 – mówi o stopniach dyskalkulii (głęboka dyskalkulia rozwojowa, dyskalkulia rozwojowa – głęboka postać)

Dzieci z dysleksją i trudnościami w matematyce jako efekt uboczny dysleksji.

- ▶ *Myli cyfry podobne swym obrazem graficznym np. 3 - 8, 7 - 1*
- ▶ *Myli symbole matematyczne +, -, :, >, < itp..*
- ▶ *Nieprawidłowo podpisuje przy obliczeniach sposobem pisemnym,*
- ▶ *Ma kłopoty z geometrią (nie zawsze)*
- ▶ *Wolno pisze*
- ▶ *Ma kłopoty z analizą zadania z treścią ze względu na problemy z czytaniem*

Prawidłowy jest poziom rozumowania arytmetycznego, prawidłowe zdolności matematyczne, dobra dojrzałość do uczenia się matematyki

Dzieci z dyskalkulią rozwojową – trzeba pamiętać w pracy z dzieckiem

- ❑ *Bardzo wolne tempo pracy na materiale matematycznym,*
- ❑ *Posługiwanie się wyuczonymi schematami,*
- ❑ *Mają bardzo niską skuteczność wykonywanych działań i obliczeń (czasem niedorzeczne wyniki)*
- ❑ *Niska trwałość uwagi konieczna do pracy na materiale matematycznym,*
- ❑ *Słaby rachunek pamięciowy (proste metody liczenia), zaburzone pojęcie liczby, odległości, ilości, czasu i przestrzeni,*

Dzieci z dyskalkulią rozwojową – trzeba pamiętać w pracy z dzieckiem

- Zaburzenia przenoszą się na podstawowe czynności życiowe np.. zegar, mapa, czas, plan, daty, szacowanie odległości..*
- Widoczne zmęczenie w pracy na liczbach,*
- Im większe liczby tym większa dezorientacja (szczególnie z zerami),*
- Nie rozumieją języka matematycznego,*
- Bardzo słabe postępy w uczeniu się matematyki.*

Diagnoza dyskalkulii rozwojowej – wdrażanie zaleceń zawartych w opinii.

- *wydłużyć limit czasu przeznaczanego na pracę związaną z rozwiązywaniem zadań matematycznych oraz sprawdzeniem poziomu posługiwania się wyuczoną wiedzą,*
- *preferować etapowe zaliczania, np. kartkówka z ograniczonym zakresem materiałowym, który uczeń będzie w stanie jednorazowo opanować i wyćwiczyć,*

Diagnoza dyskalkulii rozwojowej – wdrażanie zaleceń zawartych w opinii.

- ▶ *przypominać i na bieżąco wyjaśniać wątpliwości i podstawowe treści programowe z matematyki i przedmiotów pokrewnych,*
- ▶ *tłumaczyć odwołując się do konkretów (tam gdzie to możliwe),*
- ▶ *dodatkowo tłumaczyć, upewnić się że dziecko rozumie pojęcia i wyrażenia matematyczne,*

Diagnoza dyskalkulii rozwojowej – wdrażanie zaleceń zawartych w opinii.

- *naukę definicji, reguł, wzorów i symboli rozłożyć w czasie, często przypominać i utrwalać w oparciu o konkrety typu: rysunki, schematy, metody skojarzeniowe,*
- *w trakcie rozwiązywania zadań tekstowych naprowadzać na właściwy tok rozumowania arytmetycznego, ukierunkować, udzielać dodatkowych wskazówek,*

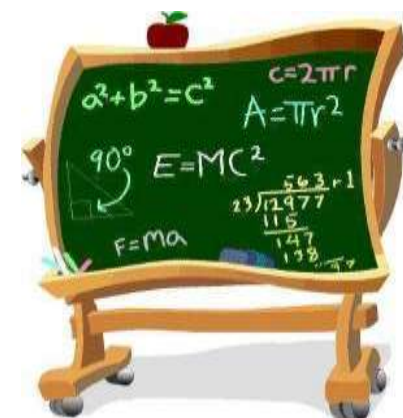
Diagnoza dyskalkulii rozwojowej – wdrażanie zaleceń zawartych w opinii.

- *w trakcie przygotowania do sprawdzianów (powtarzanie i utrwalanie wiedzy) uwzględniać trudności w gromadzeniu doświadczeń logicznych i matematycznych – dawać uczniowi do przygotowania w domu podobne przykłady i zadania,*
- *pozwoić uczniowi na korzystanie z koniecznych wzorów, schematów, tabliczki mnożenia, kalkulatora,*

Realizacja zaleceń PPP będzie skuteczna, adekwatna do potrzeb i możliwości rozwojowych ucznia, jeżeli będzie oparta na znajomości zdiagnozowanego zaburzenia i jego wpływu na funkcjonowanie ucznia na przedmiocie, którego uczyć.

Dziękuję za uwagę!
Opracowanie:
Anna Piwońska-Cieślik